

Waardevolle zorg

Over de toekomst van de
gezondheidszorg heden - 2050

www.loc.nl

loc
Waardevolle
zorg

“Gezondheidszorg moet gaan doen wat het woord zegt. Dat betekent dat het primair een verzorgsysteem moet zijn en niet hoofdzakelijk, zoals nu, een nazorgsysteem. Alleen op die manier kunnen we een volgende stap zetten op het pad van de maatschappelijke en menselijke ontwikkeling. Alleen op die manier komen we dichterbij een samenleving waarin alle mensen in waardigheid kunnen leven; dat is naar hun mogelijkheden/potentie leven en bijdragen aan de samenleving. “

Herman Wijffels in reactie op de visie van LOC Waardevolle zorg op de toekomst van de gezondheidszorg in Nederland.

**“ Gezondheid
moet gaan
het woord**

***idszorg
n doen wat
zegt... ”***

***De toekomst van de
gezondheidszorg is:
Waardevolle zorg***

Noodzakelijk en inspirerend

Met veel enthousiasme presenteert LOC haar visie op de gezondheidszorg van de toekomst. We noemen die hier voor het gemak 'de zorg'. Die visie gaat over Nederland en de zorg in de periode van heden tot 2050. Het is een inspirerend perspectief op de toekomst. En het is een noodzakelijk perspectief. De problemen in de zorg zijn niet gering en nemen toe. Daarom wil LOC nu al volop werken aan deze visie op de toekomst. Want de toekomst begint vandaag.

Het is ook een visie op een andere samenleving, waarin de zorg voluit gewaardeerd wordt. We hoeven immers maar naar de zorg te kijken om te zien hoe waardevol die voor ons is. Voor wie zorg nodig heeft, is het vaak van groot belang dat die er is. Dat geldt ook voor mensen in de directe omgeving. Maar waardevolle zorg is om meer redenen waarde-vol. Op deze pagina's vertellen we daar graag meer over.

Eerst een kleine terugblik in het verleden. In heel Nederland is sinds de Tweede Wereldoorlog hard gewerkt aan onze welvarende samenleving. Ook in de zorg is er veel tot stand gebracht. Er zijn allerlei vormen van opvang en behandeling ontstaan. Die zijn er voor mensen die kwetsbaar zijn vanwege ouderdom, lichamelijke of geestelijke aandoeningen. Gaandeweg nam de vraag naar zorg ook toe. Nu is het systeem van de zorg zo ingericht dat we met zo weinig mogelijk geld zoveel mogelijk mensen willen verzorgen. Zo is het in veel instellingen nog steeds zo dat iedereen op eenzelfde tijdstip wakker wordt gemaakt en wordt gewassen. En dat je op vaste tijden eet en naar het toilet gaat. En bij zorg thuis wordt verwacht dat je je dagindeling aanpast aan het rooster van de thuiszorg. Hoewel we allemaal van elkaar verschillen, is voor de zorg iedereen hetzelfde. Dus krijgt ook iedereen hetzelfde. De gedachte is dat dat het goedkoopst is.

En naarmate we minder te besteden hebben, wordt er steeds meer gelet op wat de zorg kost. Maar die zuinigheid helpt niet. Want er zijn steeds meer tekorten en de zorg is vaak negatief in de aandacht. We zijn met elkaar verontwaardigd als mensen niet de zorg krijgen, waarvan we vinden dat die er wel moet zijn. Natuurlijk zijn er goede initiatieven en goede voorbeelden. Tot nu toe hebben die in de praktijk niet geleid tot echte veranderingen in de zorg. Dat komt onder meer doordat de huidige regels die veranderingen niet op grote schaal mogelijk maken.

En het wordt nog ingewikkelder als we bedenken dat er in de samenleving steeds meer ouderen en minder jongeren zullen zijn. De komende decennia zullen dus meer mensen zorg willen ontvangen. En tegelijk werken er minder mensen in de zorg. Bij het regelen van de zorg zijn de kosten ook daarom steeds belangrijker geworden. Die bepalen hoe de zorg wordt ingericht. LOC stelt zich de vraag of dat wel hét uitgangspunt moet zijn. In deze visie geeft ze een antwoord op die vraag. Na deze korte schets van de ontwikkelingen, keren we terug naar het nu.

loc
Waardevolle
zorg

***Waardevolle zorg
legt de nadruk
op gezondheid***

Mensen zijn volwaardig

LOC vindt dat we anders moeten omgaan met de zorg. En ook met het 'beheersen van de kosten'. Daarover gaat deze visie. In de zorg moet het in de eerste plaats gaan om de 'gezondheid' van mensen. Dat klinkt misschien raar, want als je zorg nodig hebt dan ben je toch juist niet gezond? Maar is dat wel zo?

Misschien zou je het ook kunnen omdraaien. Mensen die zorg nodig hebben, kunnen van grote betekenis zijn voor hun omgeving. Maar op een andere manier dan voorheen. Zij zijn dus niet alleen maar ziek. En de meeste mensen willen ook liever niet dat je hen zo ziet. Zij willen als volwaardig worden gezien. Elk mens is immers van waarde voor zichzelf en voor anderen. De zorg van de toekomst richt zich op die waarde van mensen. Dan komt het beste in mensen tot uiting. Dat betekent dat vooral de gezondheid van mensen in beeld is. Van daaruit bieden we zorg.

Het uitgangspunt van de LOC-visie is: waardevolle zorg. Het gaat om de waarde(n) van mensen. Daarmee krijgt de zorg een heel andere functie. En die krijgt zo ook een heel andere waarde voor de samenleving.

***Waardevolle zorg is
van waarde voor
mens en samenleving***

Wat is gezondheid?

En Waardevolle zorg gaat dus uit van de gezondheid van mensen. Maar wat is precies ‘gezondheid’? We hanteren daarvoor een definitie. Eén waarin zoveel mogelijk mensen zich kunnen herkennen. Dat is die van de Wereld Gezondheidsorganisatie. Die schreef al in 1948: “Gezondheid is een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken”.

Het gaat in deze definitie om optimaal welbevinden. Het gaat erom dat een mens lichamelijk én geestelijk én sociaal zo gelukkig mogelijk is. En wat dat dan precies is, is per mens verschillend. Dat kunnen we met een paar eenvoudige voorbeelden laten zien:

- ✓ Vrijuit kunnen bewegen maakt een mens gelukkig. Ook als hij lichamelijk beperkt is.
- ✓ Gedachten, gevoelens en ervaringen kunnen delen met anderen, maakt een mens gelukkig. Ook als gedachten en gevoelens niet alleen maar fijn zijn.
- ✓ Activiteiten hebben die je belangrijk vindt, maken een mens gelukkig. Zo kun je bijdragen. Ook als je niet helemaal gezond bent.

Mensen voelen zich vaak gelukkig(er) als ze dingen kunnen doen die zij belangrijk vinden. Dat is omdat we daar als mens plezier bij ervaren. Plezier draagt bij aan ons geluksgevoel.

Mensen hebben hun eigen waarden. Die bepalen wat ze belangrijk vinden en wat niet. En dat verschilt dus per mens. Als we aandacht hebben voor dat wat we belangrijk vinden, dan voelen we ons gelukkig.

De voorbeelden die we eerder gaven, laten enkele van die waarden zien:

- ✓ Iemand die graag vrijuit wil kunnen bewegen, vindt vrijheid belangrijk.
- ✓ Iemand die graag dingen deelt, vindt menselijkheid belangrijk.
- ✓ Iemand die graag wil bijdragen, vindt verantwoordelijkheid belangrijk.

The logo consists of the letters 'LOC' in a white, stylized, sans-serif font. The 'O' is a solid circle, while the 'L' and 'C' have a curved, modern feel.

Waardevolle
zorg

Mensen en hun waarden

Daarom vindt LOC dat zorg zich moet richten op mensen hun waarden. Op wat zij belangrijk vinden. Dat is waardevolle zorg. Daarom moet de zorg zich bezighouden met de gezondheid van mensen. Niet alleen met hun ziekte. Dan kunnen zij (blijven) doen wat zij belangrijk vinden. Ook al is dat soms iets anders dan voorheen. Dat geeft levenszin. En zo geven mensen ook zélf betekenis aan hun leven. Dan kunnen ze bijdragen, op heel verschillende manieren.

Het klinkt eigenlijk heel vanzelfsprekend. En het is ook lastig. Want we moeten anders over mensen en hun zorg gaan denken. Nu stellen we in de zorg ziekte van mensen voorop. Straks is gezondheid het belangrijkste. Een hulpverlener verzorgt dan niet alleen een ziek mens. Hij gaat met de ander op zoek: hoe kan iemand zich zo gezond mogelijk en dus waardevol voelen? Wat is daarvoor nodig? Die aandacht voor de ander, laat ook zien dat een mens altijd van waarde is. Zo kan iemand zich waardevol voelen door de zorg die hij krijgt. Dat komt de gezondheid weer ten goede. En dat maakt de zorg uiteindelijk waardevol voor de samenleving.

***Waardevolle zorg
maakt mensen
verantwoordelijk***

De gezonde samenleving

Mensen ondersteunen om zich zo gezond mogelijk te voelen. Dat is straks de belangrijkste taak van de zorg. Zo draagt de zorg bij aan een gezonde samenleving.

Als een mens plezier in zijn leven heeft, dan vaart zijn omgeving daar ook wel bij. Dat een dierbare gelukkig is, is erg belangrijk. Zeker als die zorg nodig heeft.

En het is ook belangrijk voor hen die zorg geven. Mensen die in de zorg werken, kunnen werkelijk bijdragen aan de levenszin van anderen. Dat geeft ook hen voldoening. En dat komt weer ten goede aan de mens die zorg ontvangt. LOC legt met deze visie twee gangbare zienswijzen op gezondheid en op de zorg radicaal terzijde:

- ✓ We gaan niet uit van de ‘maakbaarheid van de mens’. Iedereen kan te maken krijgen met ziekte en kwetsbaarheid. Zij die ziek en kwetsbaar zijn moeten als dat nodig is dan ook maximale zorg ontvangen. Niet het minimum dat zij nu krijgen.
- ✓ Mensen zijn nooit alleen maar kwetsbaar of slachtoffer. Elk mens kan met de juiste aandacht en hulp welbevinden ervaren. Hij kan zo zijn eigen waarde ontdekken. Dat kan niet als we mensen alleen maar als ‘slachtoffer’ zien.

We eerbiedigen dus de kwetsbaarheid van mensen. *En* we zien hen niet als slachtoffer. Dat betekent ook dat mensen verantwoordelijk zijn voor hun leven. Hoe veel verantwoordelijkheid iemand kan dragen, zal per mens verschillen.

Zo kunnen mensen door aandoeningen niet altijd verantwoordelijk zijn voor alles in hun leven. Maar zij kunnen wel ondersteund worden. Om zo zelf verantwoordelijk te zijn waar dat maar kan. En juist ook op manieren waar dat eerder niet kon:

- ✓ Iemand die dement is helpt graag bij het koffie schenken in het verpleeghuis. Zij voelt zich daar veel beter bij dan bij spelletjes doen op de dagopvang. Ze neemt op haar eigen manier verantwoordelijkheid voor de zorg voor anderen. Zo draagt ze met plezier bij.
- ✓ Iemand die psychoses heeft, werkt als dat kan graag mee in de groentetuin van een naburig bedrijf. Hij doet wat hij belangrijk vindt. Dat is waardevol. Hij is ook verantwoordelijk voor zijn werk. Dat geeft hem het gevoel van waarde te zijn en hij draagt bij.
- ✓ Iemand met verslavingsproblemen wil zijn ervaringen overbrengen aan anderen. Hij vertelt schoolkinderen over zijn leven. Hij merkt hoe aandachtig ze zijn. Via zijn levenservaring kan hij hen wijzer maken. Hij draagt bij aan hun toekomst en aan die van de samenleving. Hij is van waarde.

Verantwoordelijkheid nemen kan dus op heel verschillende manieren.

Waardevolle zorg gaat om uitvinden wat kan en past bij elk mens. Wat is van waarde voor hem? Hoe kan dat vorm krijgen? Hoe kan iemand van daaruit bijdragen?

Daarbij worden alle mogelijke activiteiten en zorg- en behandelmethoden ingezet. Mensen weten heel goed waar zij in de praktijk baat bij hebben. Ze hebben alleen de juiste ondersteuning nodig.

loc
Waardevolle
zorg

***Waardevolle zorg
betekent zin geven
aan je leven***

‘Voorzorg’ op de voorgrond

Aan ziekte en zorg willen we liever niet te veel denken. Maar de vraag is hoe vaak we stilstaan bij ons geluk? Als mensen ziek worden, dan zeggen ze vaak dat we ons niet beseffen hoe kostbaar onze gezondheid is. Daarover gaat ‘voorzorg’. Dat is zorg voor onze gezondheid. Het gaat ook over ieders verantwoordelijkheid om gezond te willen zijn. Dat betekent niet een samenleving waar je geen recht hebt op zorg als je niet gezond leeft. Het betekent wel dat mensen geholpen worden om na te gaan welke keuzes zij maken. En ook of zij daar gelukkig van worden.

Maken we misschien keuzes waar we niet gelukkig van worden, omdat we niet weten wat ons gelukkig maakt? In een gezonde samenleving leren mensen wat hen gelukkig maakt. Dat gebeurt van kleins af aan. Zo leren we dus ook hoe we andere keuzes kunnen maken. Hoe we ons leven zelf zin kunnen geven.

De gezonde samenleving gaat uit van de waarden van mensen. Net als in de zorg. Mensen kunnen op veel manieren hun leven vormgeven. En zij kunnen op veel manieren bijdragen.

In die gezonde samenleving gaat het er dus niet om dat dingen ‘niet mogen’. Het gaat er om dat we weten wat we anders zouden kunnen doen. Wat past nu écht bij wat ik als mens belangrijk vind? Als mensen gelukkiger zijn, dan komt dat hun gezondheid ten goede. Onderzoek wijst dat steeds weer uit. Gezonde mensen vormen samen een gezonde samenleving.

We willen allemaal graag gezond zijn. We willen ook allemaal graag gezond blijven. Als de zorg zich richt op onze gezondheid, dan dragen we daar graag aan bij. Ook financieel. Gezondheidszorg die alleen uitgaat van ziekte, roept weerzin op. We willen daar liever niets aan kwijt zijn. En we zien de sector dan ook vooral als ‘kostenpost’. ‘Voorzorg’ kan alleen in een samenleving die andere waarden belangrijk vindt. Als we uitgaan van ‘geld en goederen’, dan vinden we alleen de economische waarde belangrijk. Dat is wat er nu gebeurt. Een samenleving waarin onze gezondheid het belangrijkste is, is anders ingericht. En dat is zeker niet een taak van de zorg alleen.

loc

Waardevolle
zorg

De waardevolle samenleving

Om het nog eens duidelijk te stellen: LOC vindt dat we onze blik moeten verbreden. Op het niveau van de samenleving betekent dat: Nu hebben we een samenleving waarin 'geld en goederen' voorop staan. Het gaat om economische waarden.

Straks hebben we een samenleving waar mensen en hun waarden voorop staan. Het gaat om sociale en maatschappelijke waarden. Mensen dragen bij aan onze welvaart. Maar zij doen dat vanuit dat wat zij belangrijk vinden.

Dat is een *kostbare* samenleving. In geld uitgedrukt zou die wel eens minder kunnen kosten.

Op het niveau van de zorg betekent dat eenzelfde omslag:

Nu gaan we uit van de vraag: kost het niet te veel? Hoe kunnen we zorg leveren tegen een zo laag mogelijke prijs?

Straks gaat we uit van zorgen voor optimale gezondheid van iedereen. Dan kunnen alle mensen bijdragen. Zoveel als binnen hun mogelijkheden ligt.

De waarden van mensen staan daarbij centraal. Dat is *kostbare* zorg. In geld uitgedrukt zou die wel eens minder kunnen kosten. Want zorg die mensen niet écht ondersteunt, schiet zijn doel voorbij. Dat kost veel geld.

The logo consists of the lowercase letters 'loc' in a white, rounded, sans-serif font. The 'l' is a simple vertical bar, the 'o' is a circle with a gap at the top, and the 'c' is a simple curve. Below the letters, the words 'Waardevolle zorg' are written in a smaller, white, sans-serif font, stacked on two lines.

loc
Waardevolle
zorg

***Waardevolle zorg
betekent 'wij zijn
de samenleving'***

Samen zorgen voor beter

Deze grote verandering kan de zorg niet alleen bewerkstelligen. Maar de sector kan wel een belangrijke bijdrage leveren. De zorg is immers onderdeel van de samenleving. Als samenleving zijn we toe aan een andere visie op de mens. De waarden van mensen bepalen hoe een samenleving eruit ziet. Dat bepaalt weer hoe een samenleving functioneert. Mensen ondersteunen om dat te zijn en te doen wat zij belangrijk vinden. Dat maakt dat zij bijdragen vanuit hun beste kunnen.

De zorg kan dat niet alleen. En de zorg staat daarin ook niet alleen. Op alle terreinen moeten veranderingen plaatsvinden. Er is een denkomslag nodig op het gebied van de economie, cultuur, technologie, onderwijs, natuur en milieu. Overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties moeten op termijn anders worden ingericht. Ook is er veel meer samenwerking nodig. Alles maakt immers deel uit van die ene samenleving. Ieder heeft zijn eigen invloed. En we hebben allemaal invloed op elkaar. De samenleving is één geheel. Mensen kunnen zo op allerlei manieren betrokken zijn. Ook mensen die zorg nodig hebben. Er is al een kentering gaande. Ook in de zorg. De zorg heeft bovendien de potentie koploper te zijn. Want de sector blijkt heel capabel. De zorg is ook bij uitstek geschikt om voorloper te zijn. Het gaat er immers om ‘mensenwerk’. En over dat ‘mensenwerk’ gaat het ten diepste in deze visie.

We hopen u als lezer te hebben geïnspireerd. LOC geeft met deze visie een eerste aanzet tot dialoog. Maar daar laat ze het niet bij. Ze heeft ook zo haar gedachten over hoe we deze visie tot leven kunnen wekken. Daarover willen we graag in gesprek met iedereen die wil meewerken en bijdragen aan die nieuwe samenleving. Bevlogen leden van cliëntenraden, mensen die zelf zorg nodig hebben, naasten, zorgverleners, bestuurders, (para)medici, beleidsmakers, toezichthouders, inkopers of anderen die zich betrokken voelen, zijn van harte uitgenodigd!

Deze visie is een vereenvoudigde samenvatting van een theoretisch kader. Daarin plaatst LOC het hier gepresenteerde perspectief in een met wetenschappelijke theorie onderbouwd kader. Het theoretisch kader ‘Nederland en de zorg heden- 2050’ is te downloaden via www.loc.nl

LOC Waardevolle zorg is een netwerk van mensen die betrokken zijn bij de zorg. We willen dat ieder mens een waardevol leven kan leiden. Ook als die zorg nodig heeft. We hebben dat verwoord in de visie ‘waardevolle zorg’ Vanuit deze visie ondersteunen we cliëntenraden. En starten we vernieuwende initiatieven om de zorg te verbeteren

Colofon

Tekst

LOC

Foto's

p 20 | Sipke Baarsma

p 36 | Co de Kruijff

p 10, 24 en voorpagina | Frank Muller

p 15 | Gerdien Paauw

p 30 | Liesbeth Sluiter

p 35 | Henk Tukker

p 19, 40, 45 | Michiel Wijnbergh

LOC Waardevolle zorg

Hof van Transwijk 2
3526 XB Utrecht

030 284 32 00
vraagbaak@loc.nl

www.loc.nl

loc
Waardevolle
zorg